

דף עמדה בנושא חוזים הלכתיים: מהדרין או עיקר הדין? חותם בשיתוף 'לשם' - יעוץ משפטי הלכתי

רקע

חוזה עסקי הינו מסמך מורכב, שאמור לטפל במציאויות משתנות הכוללות גופים רבים ומבנים עסקיים שונים. הכרה מעשית ויסודית של אפשרויות ההתפתחות השונות בעסקה הנידונה, והמשמעויות העסקיות והמשפטיות שלהן, הכרחית לכתובת חוזה שיענה על הצרכים של הצדדים השונים בו. ממילא, החובה לדון בדין תורה¹ מחייבת את התאמת החוזים לדין תורה.

חוזים הלכתיים

מה הם המאפיינים הייחודיים ההופכים חוזה למתאים לדין תורה? ניתן להבחין בשלוש השכבות הבאות:

- א. וידוא שבעסקה לא כלולים איסורים, כגון: ריבית, שבת, איסורי אכילה והנאה ועוד.
- ב. סעיף בוררות בדין תורה - כדי לאפשר את מימוש החוזה על פי דין תורה.
- ג. ניסוח על פי ההלכה.

היתרונות בחוזה הלכתי

ישנה כדאיות עסקית בניסוח הלכתי לחוזה. הסיבות לכדאיות זו קשורות הן לצד ההלכתי, והן לצד הטכני:

1. **התאמת החוזה להלכה** - בנושאים בהם ישנו הבדל בין ההלכה לחוק, כגון: אסמכתא, קניין דברים ועוד. עורכי דין רגילים לא יכירו כלל נושאים אלו, ולכן הטיפול בהם הכרחי.
 2. **הגדלת הוודאות המשפטית הלכתית** - ניסוח העסקה מלכתחילה בניסוח המתאים להלכה, ובכלים שההלכה עצמה נותנת, מגביר את הוודאות המשפטית בקשר להלכה העולה מהמקרה.
 3. **יתרונות טכניים** - ההליך בדין תורה מהיר יותר, האגרה זולה יותר, והדיונים נערכים בדיסקרטיות.
- יש לציין שישנה חשיבות להתאמה הלכתית גם בעסקאות בהן הברור המשפטי אינו נעשה בבית דין, מפני שעדיין ישנו איסור לקבל בבית משפט יותר ממה שהיה ראוי לקבל על פי ההלכה².

אז מה אפשר לעשות?

ישנן מספר אפשרויות פעולה זמינות:

- חוזים הלכתיים סטנדרטיים - ניתן להוריד מאתרי המכונים "משפטי ארץ" ו"כתר".
 - התאמת החוזים לפי צורך ספציפי בעסקה - במכונים הנ"ל וב"לשם" - יעוץ משפטי הלכתי.
- התאמה כזו מאפשרת טיפול בנושאים העולים בכל עסקה, הדורשים התייחסות עסקית ומשפטית-הלכתית, והגדלת הוודאות המשפטית-הלכתית.

"ציון במשפט תיפדה ושביה בצדקה"

מעבר לאיסור ההלכתי, ישנה משמעות לאומית לכינון ויישום משפט התורה בחיים הכלכליים. המשפט האלוקי מבטא את ההדרכה של התורה ביחס לכלל המעשים וההתעסקויות - כולל עניינים

1 ראה לדוגמה תחומין א', המשפט במדינת ישראל ואיסור ערכאות, הרב יעקב אריאל.
2 רעק"א חו"מ סי' כ"ו, בשם התשב"ץ. עיין גם בסיכום כנס הדיינים תשע"ד, הוצאת היתר פניה לערכאות, בדעות השונות.

ממוניים (עי' אורות, ישראל ותחייתו, ג'). משפט מבטא תרבות, ואל לנו להימנע מביטוי תרבותנו המקורית. הרב הרצוג בקום המדינה ראה בקבלת המדינה את המשפט העברי חלק מהצורך הלאומי בתקומה³. מתוך המשמעות ההלכתית והלאומית של המשפט, נובע גם צורך מעשי ביצירה משפטית בחיי העסקים בישראל.

שימוש ויצירת חוזים על פי ההלכה היא ההזדמנות של כל אחד ואחד מאיתנו להיות שותף בחיים הכלכליים והעסקיים שלו, במהלך שיבת המשפט לישראל, ולקחת חלק מתהליך הגאולה על ידי מעשה פשוט ויומיומי. חוזים הלכתיים מבטאים את הצדק האלוקי, והם המפתח לצדק חברתי. "ואשיבה שופטייך כבראשונה, ויועצייך כבתחילה - אחרי כן יקרא לך עיר הצדק קריה נאמנה".